

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ (1909) ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ (1913)

ΕΝΟΤΗΤΑ 29

Οι βαλκανικοί πόλεμοι (1912-1913)

Τα αίτια:

1. Ο εθνικισμός των Νεότουρκων → Πλήρης εκτουρκισμός οθωμανικού κράτους → Αποτέλεσμα: Διώξεις σε βάρος αλλοεθνών πληθυσμών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

2. Η αναζωπύρωση των εθνικών αισθημάτων των βαλκανικών λαών (Ελλήνων, Βουλγάρων, Σέρβων, Μαυροβούνιων) → διάθεση προστασίας των ομοεθνών τους και ενσωμάτωσής τους στα υπάρχοντα κράτη.

3. Η ανάμειξη των Μ. Δυνάμεων στο «ανατολικό ζήτημα»:

α. Η Γερμανία είχε διεισδύσει οικονομικά στην Οθωμανική αυτοκρατορία από τα τέλη του 19ου αιώνα.

β. Η Ιταλία επιτίθεται το Σεπτέμβριο του 1911 στη Λιβύη (οθωμανική κτήση).

γ. Η Αυστροουγγαρία που είχε αναλάβει από το 1878 τη διοίκηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης προχώρησε το 1908 σε πλήρη προσάρτηση της περιοχής.

→ Όλα αυτά: α. Πλήττουν συμφέροντα άλλων δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) και β. Αποκαλύπτουν τις αδυναμίες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Προς τη σύγκρουση - Οι βαλκανικές συμμαχίες:

- **Ελ. Βενιζέλος:** Αρχικά τηρεί **μετριοπαθή και ήπια στάση** (προσπάθεια κατευνασμού της έντασης) → από το 1911, όμως, θεωρεί την πολεμική σύγκρουση αναπόφευκτη.

- Υιοθέτηση από την Ελλάδα της ιδέας της **βαλκανικής συνεννόησης** → συνένωση των βαλκανικών δυνάμεων εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

- **Άνοιξη 1912:** Συνθήκη **βαλκανικής συμμαχίας** μεταξύ Ελλάδας, Βουλγαρίας, Σερβίας και Μαυροβουνίου («έβδομη μεγάλη δύναμη»).

Ο Α' βαλκανικός πόλεμος (Οκτώβριος 1912-Μάιος 1913):

► Η αφορμή:

- Η **απροθυμία** του σουλτάνου να αποδεχτεί το αίτημα των Βαλκάνιων συμμάχων για **σεβασμό** προς τις **χριστιανικές εθνότητες** της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και για **μεταρρυθμίσεις** προς όφελός τους.

- **Κήρυξη πολέμου: 5 Οκτωβρίου 1912.**

► Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις-εξελίξεις:

- Οι Έλληνες προελαύνουν στη Μακεδονία (με αρχηγό τον πρίγκιπα Κωνσταντίνο) - εξαίρεση η ήττα στο **Σαραντάπορο** (δύναμη ελληνικού στρατού: 135.000 άνδρες).

- Οι Σέρβοι καταλαμβάνουν τα Σκόπια, το Μοναστήρι και μέρος της σημερινής Αλβανίας.

- Οι Βούλγαροι φτάνουν κοντά στην Κωνσταντινούπολη, καταλαμβάνουν τη Δ. Θράκη και την Αν. Μακεδονία.

► Η διεκδίκηση της Θεσσαλονίκης:

- Οι **Βούλγαροι** κατευθύνονται στις **25 Οκτωβρίου 1912** προς τη Θεσσαλονίκη.
- Οι **Έλληνες** έχουν ήδη κυριεύσει τη Μακεδονία και στοχεύουν επίσης στην κατάληψη της Θεσσαλονίκης.
- Ο **Βενιζέλος** προσπαθεί να προλάβει αρνητικές εξελίξεις → διατάζει τον **Κωνσταντίνο** να οδηγήσει άμεσα το στρατό προς τη Θεσσαλονίκη.
- Παρά τις αρχικές διαφωνίες, το σχέδιο του Βενιζέλου επικρατεί → ο ελληνικός στρατός μπαίνει πρώτος στη **Θεσσαλονίκη** στις **26 Οκτωβρίου 1912** → στις 29 Οκτωβρίου επισκέπτεται συμβολικά την πόλη ο βασιλιάς.

► Άλλες ελληνικές στρατιωτικές επιτυχίες του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου:

- Πολύμηνη πολιορκία και κατάληψη των **Ιωαννίνων** (**22 Φεβρουαρίου 1913**) → Έλεγχος όλης της Ηπείρου (και της Βόρειας Ηπείρου).
- Έντονη δράση του ελληνικού **πολεμικού ναυτικού** στο **Β. και Αν. Αιγαίο** (**Νοέμβριος 1912**) → Περιορισμός του τουρκικού στόλου στα στενά → Πέρασμα όλων των νησιών του Β. και Αν. Αιγαίου σε ελληνικό έλεγχο (πρωτοστατεί ο ναύαρχος **Πάυλος Κουντουριώτης** με το θωρηκτό «Αβέρωφ» και το αντιτορπιλικό «Ελλη»).

Η συνθήκη του Λονδίνου (17 Μαΐου 1913):

- Οι Οθωμανοί ήδη από το Νοέμβριο του 1912 ζητούν ανακωχή.
- Το **Δεκέμβριο του 1912** ξεκινούν διαπραγματεύσεις. Μόνο η Ελλάδα πολεμά ακόμα στο μέτωπο της Ηπείρου.
- Επίσημος τερματισμός Α΄ Βαλκανικού πολέμου: **Συνθήκη Λονδίνου (17 Μαΐου 1913)** → Ταπεινωτική ήττα Οθωμανικής αυτοκρατορίας → Βασικός όρος: Υποχρεώνεται να **εγκαταλείψει** όλα σχεδόν τα **ευρωπαϊκά της εδάφη**.
- **Άλλοι όροι:**
 1. Τα νησιά του **Β. και Αν. Αιγαίου** και ο **Άθως** δεν επιδικάζονται ακόμα στην Ελλάδα.
 2. Οι **Αλβανοί** δεν ιδρύουν ακόμα κράτος (αυτό θα γίνει λίγο αργότερα: 29 Ιουλίου 1913).
 3. Τα **Δωδεκάνησα** παραμένουν υπό ιταλική κατοχή.

Η δολοφονία του βασιλιά Γεωργίου:

- Ανατροπή του πανηγυρικού κλίματος στην Ελλάδα → **Δολοφονία** του βασιλιά Γεωργίου στη **Θεσσαλονίκη (5 Μαρτίου 1913)** από τον **Αλέξανδρο Σχινά**.
- Υποψίες για υποκίνηση της δολοφονίας από τη **Βουλγαρία** ή από τη **Γερμανία** ώστε να ανέλθει την εξουσία ο γερμανόφιλος Κωνσταντίνος (είχε παντρευτεί την κόρη του Γερμανού Αυτοκράτορα [Kaiser] Γουλιέλμου, Σοφία).

Ο Β΄ βαλκανικός πόλεμος (Ιούνιος-Ιούλιος 1913):

► Η αιτία:

- Βασική εκκρεμότητα της Συνθήκης του Λονδίνου: **Η τύχη της Μακεδονίας** → **Τριπλή διεκδίκηση** από Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία.

► **Οι αφορμές:**

- Σταδιακή **διάλυση** της «βαλκανικής συμμαχίας» → **Δημιουργία νέας συμμαχίας** μεταξύ **Ελλάδας** και **Σερβίας** εναντίον της Βουλγαρίας με καθαρά **αμυντικό χαρακτήρα** (σε περίπτωση βουλγαρικής πρόκλησης).

- **Μέσα Ιουνίου 1913:** Επίθεση **Βουλγάρων** σε ελληνικές και σερβικές θέσεις → **Κήρυξη** Β΄ Βαλκανικού πολέμου.

► **Οι πολεμικές επιχειρήσεις:**

- Ο **ελληνικό στρατός** καταλαμβάνει όλη την Αν. Μακεδονία και τη Δ. Θράκη (μέχρι την Αλεξανδρούπολη) → Κυριότερες μάχες: Κιλκίς, Λαχανάς, Δοϊράνη (19-23 Ιουνίου 1913).

- Οι **Σέρβοι** προελαύνουν στη Δ. Μακεδονία.

- Οι **Ρουμάνοι** εισβάλλουν και προελαύνουν στη Βουλγαρία (μέχρι σχεδόν τη Σόφια).

- Οι **Τούρκοι** ανακαταλαμβάνουν μέρος της Αν. Θράκης.

- Οι ηττημένοι **Βούλγαροι** ζητούν ανακωχή στις **28 Ιουλίου 1913** → **Λήξη** Β΄ Βαλκανικού πολέμου.